

Демченко Н.М.

Профессиональная подготовка учительницы в педагогической концепции К.В.Ельницкого

В статье автором проведено анализ теоретических взглядов отечественного педагога второй половины XIX – начала XX века К.В.Ельницкого на проблему теоретико-методологической подготовки учительницы как составляющей её общепрофессионального мастерства. Определено влияние педагогики на профессиональную подготовку личности. Обосновано значение профессиональных знаний в формировании будущего учителя. Установлена ведущая роль педагогического мастерства в приближении педагога к идеалу. Рассмотрено воплощение идеала учителя в деятельности педагогов исследуемого периода.

Ключевые слова: профессиональная подготовка, теоретико-педагогическая подготовка, личностные качества, профессионализм, педагогическое мастерство, учительница.

Demchenko N.

Professional preparation of teacher is in pedagogical conception of K.V.Elnitskogo

On the basis of the analysis of documents, archive sources, scientific literature and periodicals there have been established the author analyzes the theoretical views of the national teacher, scientific, the active public figure of the second half of the XIX – early XX century K.V.Elnitskogo at the problem of theoretical and methodological training of teachers as part of its general professional skills. Influence of pedagogic techniques on individual professional training was analysed. Role of professional skills in training of future teachers been proven. The theoretical principles of formation of the image of an ideal teacher, the prerequisites for its origin have been defined on the basis of the analysis of pedagogical literature. The essence and structure of the ideal have been substantiated. The stages, priority tendencies of the teacher's ideal, the factors which influenced the formation of teacher's ideal have been revealed. The leading role of pedagogical skill in achieving the ideal by the teacher has been disclosed. It was found his contributions to the development of pedagogical mastership as the dominant component of the teacher pedagogical action. The model of the teacher's ideal has been worked out. Its embodiment in the teacher's activity of the studied period has been considered. The maintenance actual pedagogical K.V.Elnitskogo ideas concerning successful development of the person is opened. The contribution of regional teacher to the development of school education and pedagogical ideas of country is showed.

Key words: professional preparation, theoretical and pedagogical training, personality, professionalism, pedagogical skills, the teacher.

Подано до редакції 14.11.2014.

УДК 371:354 (498)

© 2014

Маріуц І. О.

**РОЛЬ ДОРАДЧИХ ОРГАНІВ У СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ
УНІВЕРСИТЕТСЬКОЮ ОСВІТОЮ РУМУНІЇ У ПРОЦЕСІ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ**

У статті представлено досвід Румунії, як країни-члена ЄС з 2007 р. та учасника Болонського процесу з 1999 р., у започаткуванні та розвитку дорадчих, консультативних органів у системі управління освітою в умовах її децентралізації. Розглядаються підходи до делегування управлінських повноважень органів освіти і науки на загальнодержавному рівні. Відповідно до Національної доктрини розвитку освіти, де пропонується перехід до децентралізованої системи управління освітою, автор наголошує на актуальності використання наявного прикладу сусідньої держави при започаткуванні дорадчих органів, наприклад, при Міністерстві освіти та науки України. У статті схарактеризовано структуру дорадчих, консультативних органів, що впливають на здійснення владних повноважень та особливостей їх функціонування, місце у системі освітнього менеджменту на державному рівні.

Ключові слова: управління освітою, децентралізація, дорадчі органи, інтеграція у європейський освітній простір, університетська автономія.

Постановка проблеми у загальному вигляді... В Указі Президента України «Про затвердження Національної доктрини розвитку освіти» та Проекту Національної стратегії розвитку освіти в Україні на 2012-2021 роки [1, 2] наголошується, що система управління освітою повинна розвиватись як державно-громадська, вона повинна бути демократичною, що передбачає децентралізацію управління; поєднання державного і громадського контролю; запровадження нової етики управлінської діяльності.

Розбудова вітчизняної освіти у відповідності до вимог ЄПВО актуалізує вивчення розвитку вищої освіти в європейських країнах. Особливо цінним виглядає досвід Румунії як європейської країни, що пройшла аналогічний період соціалістичної розбудови вищої освіти, а з 1999 року започаткувала нові принципи її організації. З огляду на це, вивчення румунського досвіду розвитку вищої освіти є перспективним для планування та реалізації модернізаційних змін у вітчизняній університетській освіті, що орієнтовані на її якісне оновлення та інтеграцію в європейський освітній і науковий простори.

Аналіз останніх досліджень і публікацій, в яких започатковано розв'язання даної проблеми...

Серед вітчизняних та румунських дослідників проблему децентралізації системи управління освітою досліджували такі вчені та фахівці, а саме: І. Бондар, О. Грішнова, Д. Дмитренко, І. Заюков, М. Згуровський, С. Королевської, В. Куценко, В. Кремень, Н. Левчук, С. Ніколаєнко; Е. Andronescu, G. Bâte, R. Iucu-Bumbu, V. - A. Enăchescu.

Формулювання цілей статті... Представлення результатів дослідження зарубіжного досвіду в питаннях формування дорадчих, консультативних органів у системі управління вищою освітою з метою децентралізації влади для окреслення перспектив використання румунського досвіду в Україні.

Виклад основного матеріалу дослідження... Погоджуючись із твердженням І. Заюкова та С. Королевської підкреслюємо, що в основу удосконалення системи управління, має бути покладений принцип субсидіарності (додатковості, допоміжності), що не дозволяє державі сконцентрувати всі управлінські повноваження на верхніх щаблях державної влади і стимулює процеси децентралізації здійснення владних повноважень. Тому сьогодні в Україні потрібно створювати більш самостійні органи управління освітою, що повинно базуватись на принципі самоорганізації і самоврядування [3].

Відтак, корисним є досвід сусідніх країн-членів ЄС, зокрема Румунії у напрямі децентралізації управління вищою освітою, здобутий на шляху до входження у європейський науковий та освітній простір.

Одним з перших та основних кроків до реформування університетської освіти Румунії у період підготовки її підготовки до входження в Європейський освітній простір стало створення дорадчих органів при Міністерстві освіти, які сприяли ефективній реалізації законодавчих ініціатив. Відповідно до законів 88/1993 р. та 84/1995 р. засновані органи, подібні до існуючих на той час у країнах Євросоюзу, зокрема: Національна рада ректорів, яка виконує консультативну роль (*Consiliul Național al Rectorilor*); Національна Рада з фінансування вищої освіти (*Consiliul Național pentru Finanțarea Învățământului Superior*); Національна рада з питань дослідницької діяльності у закладах вищої освіти (*Consiliul Național al Cercetării Științifice din Învățământul Superior*). Оскільки в той час у країні швидкими темпами проводилася реформа системи вищої освіти, постало питання про розширення повноважень цих інституцій, як основної форми децентралізації влади у системі управління освітою. Так, Національна рада з фінансування вищої освіти здійснює аудиторські перевірки й інші подібні заходи з метою контролю правомірності витрат громадських коштів. У свою чергу Національна рада з питань науково-дослідної діяльності розробляє стратегії в певній галузі освітньої політики відповідно до загальнонаціональної дослідної програми та систематично фінансує дослідження, які здійснюються у межах згаданих стратегій [4].

Підкреслимо, що новий закон «Про освіту» № 1/2011 р. також служив основою для започаткування певної кількості консультативних рад, як наприклад: Національна Рада з розвитку та інновацій ([Consiliul Național pentru Dezvoltare și Inovare](#)); Національна рада з наукових досліджень ([Consiliul Național al Cercetării Științifice](#)); Національна Рада з етики ([Consiliul Național de Etică](#)), Національна рада з наукової політики і технології ([Consiliul Național pentru Politică Științei și Tehnologiei](#)); Консультативна рада з наукових досліджень розвитку та інновацій ([Colegiul Consultativ pentru Cercetare-Dezvoltare și Inovare](#)).

Головним державним органом управління освітою, який забезпечує розробку та реалізацію освітньої політики в Румунії, приймає рішення з питань фінансування та розподілу людських ресурсів, як і в Україні, є Міністерство національної освіти (*Ministrul Educației Naționale*, далі MEN). У ст. 121 закону «Про Національну освіту» № 1/2011 MEN є державним органом, що уповноважений контролювати забезпечення та виконання законодавчих норм і правил у галузі вищої освіти, здійснювати моніторинг автономної діяльності університетів. Міністерство розробляє необхідні закони про освіту, які після схвалення парламентом Румунії та публікації в Офіційному віснику Румунії («*Monitorul Oficial al României*») вступають у силу.

Загальна кількість міністерських службовців становить 691. MEN включає в себе спеціалізовані підрозділи, провідним з яких є Головне управління еквівалентності й визнання дипломів та досліджень (*Departamentul de echivalare și recunoaștere a diplomelor și de cercetare*) – установа, що складається з 321 фахівця та є національним координатором із забезпечення дотримання Директиви № 2005/36/ЄС щодо Національних кваліфікацій, у той час як MEN представлене в Європейському комітеті з визнання професійних кваліфікацій [5].

Наступним підрозділом MEN є Міністерська служба управління – контролюючий орган, який було засновано Міністерством освіти і науки в 2005 р. наказом № 5534/28. Основними його завданнями є: перевірка діяльності вищих навчальних закладів з урахуванням університетської автономії; контроль законності освітньої діяльності всіх органів MEN з підпорядкування або координації відповідно до постанови уряду № 81/2010. Крім того, ця служба створює методологію контролю для всіх підконтрольних підрозділів і здійснює нагляд за обліком витрат та іншими фінансовими рішеннями, а також здійснює планування, координацію і контроль за витратами коштів.

Іншим підрозділом MEN є Головне управління з правових питань, чия діяльність регламентується постановою № 214/1999 і законом № 670 від 2002 р. До основних завдань Головного управління з правових питань належать: юридичне представництво Міністерства освіти і науки в суді, оцінка документів та актів Міністерства з юридичної позиції, секретарські послуги дисциплінарної комісії на міністерському рівні, спеціалізовані консультації з питань і скарг, адресованих MEN.

Основний обов'язок Національної ради з фінансування вищої освіти (*Consiliul Național pentru Finanțarea Învățământului Superior*) згідно з рекомендаціями Міністерства освіти, науки, молоді та спорту – планування та розподіл коштів на потреби в фінансуванні вищої освіти в цілому та щорічні бюджетні асигнування у вищі навчальні заклади.

Національна рада з перевірки академічних звань, дипломів та сертифікатів (CNATCDU) здійснює регулюючу та оцінювальну діяльність в галузі стандартів вищої освіти та визнання дипломів, отриманих у країні та за кордоном [6]. Місія Національної ради з наукових досліджень як консультативного органу MEN полягає в активному розповсюдженні та підтримці передового досвіду румунських наукових досліджень. Однією з її основних цілей є створення конкурентної основи для румунських досліджень, що в майбутньому будуть визнані в Європі, залучення провідних закордонних учених у Румунію. Національна рада з розвитку та інновацій (Consiliul Național pentru Dezvoltare și Inovare) несе відповідальність за галузь професійної підготовки та оцінку інноваційних дослідницьких проектів.

Так, вищеназвані ради є державними установами, підпорядкованими MEN, які надають консультативну підтримку не тільки для освітніх, а й для інших національних органів.

Особливе місце в системі управління вищою освітою займає Національна рада ректорів (NPP), яка є громадським, неурядовим, неполітичним і некомерційним консультативним органом. NPP була затверджена ст. 140 закону "Про освіту" від 1995 р. Провідними її завданнями стало: внесення пропозицій щодо стратегії розвитку вищої освіти, аналіз загальних проблем у румунських університетах за рахунок об'єднання ресурсів з іншими національними групами, що передбачено законом "Про освіту"; підготовка та просування своїх пропозицій у парламенті, уряді та національних органах, які займаються проблемами вищої освіти; обговорення проблем, порушених MEN і направлених до Національної ради ректорів; підтримка ініціатив, покликаних активізувати просування румунської вищої освіти в європейський та світовий освітній простір [7].

Національну Раду ректорів очолює обраний орган, який має назву постійно-діючого бюро, що складається з президента та дванадцяти віцепрезидентів. Його періодичні сесії організовуються щоразу іншим університетом. Серед учасників – керівники державних і приватних університетів, акредитованих Міністерством, президенти освітніх комісій у Парламенті, Державний секретар із питань вищої освіти, а іноді й сам міністр освіти. Засідання Ради ректорів субсидуються Міністерством національної освіти згідно з Законами "Про Національну освіту" 1995 і 2011 рр. [8, с. 90].

Однією з особливостей, яку варто було б започаткувати в Україні є те, що у разі потреби та в окремих випадках до співпраці залучаються представники національних і міжнародних професійних та наукових організацій MEN у галузі управління освітою, представники федерації профспілок освітніх діячів і студентів, а також представники приватних установ в якості партнерів із соціального діалогу.

У свою чергу, Румунська асоціація викладачів, що створена в травні 2007 р., є некомерційною, демократичною, незалежною та неполітичною організацією, яка представляє й захищає їх права, відстоюючи їхні освітні, культурні та соціальні потреби. Асоціація спрямовує свої зусилля на наступні сфери діяльності: розробку проектів для підвищення соціальних, професійних і культурних потреб професорсько-викладацького складу; надання інформації викладачам з професійної діяльності; культурний, спортивний і професійний обміни з вітчизняними або іноземними викладачами; видання журналів та інших методичних і інформаційних видань; підтримку професійного зростання молодих педагогів, що сприяє запобіганню міграції кваліфікованої робочої сили; забезпечення прозорості та доступності до публічної інформації й партнерства з громадянським суспільством; поширення інформації про розвиток освітніх систем у ЄС, допомога у обміні й мобільності між європейськими країнами; заохочення до творчості та обговорення і впровадження нових методів навчання; надання правової та практичної допомоги особам, які повинні захищати свої права й боротися з правовими порушеннями влади в системі освіти [9].

У Румунії функціонують 24 інші аналогічні професійні об'єднання, членами яких є учені та професори. Наприклад, Румунська асоціація викладачів англійської мови, Товариство класичних досліджень, Товариство румунських досліджень, Товариство румунської біохімії та молекулярної біології, Товариство філологів, Румунське математичне товариство тощо. «Learn and Vision Association» де працюють в основному молоді фахівці та концентрується на таких напрямках, як дослідження в педагогічній науці, підвищення кваліфікації молодих викладачів, консультування та публікації в наукових виданнях.

Варто зазначити, що до вирішення освітніх питань у Румунії долучаються й інші організації, зокрема існують два парламентські комітети з освіти Палати депутатів і Сенату, що обговорюють різні освітні питання. Значну роль у вирішенні проблем освітньої галузі національних меншин відіграє Рада у справах національних меншин, що є консультативним органом уряду Румунії та координується Департаментом міжетнічних відносин. Його місією є «сприяння етнічному розмаїттю Румунії щодо зміцнення й розширення підтримки багатокультурного суспільства країни». Ця рада має на меті забезпечення зв'язку із законними організаціями національних меншин. До ради входять три представники організацій національних меншин, представлених у парламенті, що мають багато напрямів діяльності, одна з яких включає освітню галузь: аналіз та рекомендації для уряду через Департамент міжетнічних відносин; сприяння діяльності, яка вважається необхідною для оптимального прогресу освіти мовами національних меншин [10]. Таким чином приділяється увага вирішенню освітніх питань національних меншин та залучення їх представників до прийняття управлінських рішень у освітній галузі.

Висновки... Вивчення румунського досвіду з розвитку вищої освіти є перспективним для планування та реалізації модернізаційних змін у вітчизняній університетській освіті, що орієнтовані на її якісне оновлення та

інтеграцію в європейський освітній і науковий простори. Таким чином, децентралізація системи управління освітою є важливою умовою успішного її реформування. На державному рівні в управлінні вищою освітою у Румунії спостерігається високий ступінь децентралізації освіти, що забезпечується шляхом створення розгалуженої системи управління вищою освітою у результаті започаткування низки дорадчих, консультативних органів при Міністерстві національної освіти (ANOSR, ACPART, ARACIS, CNEAA, CNFIS, CNCSIS, CNATDCU та інші), котрі забезпечують організацію системи вищої освіти та чітке її функціонування. Реалізація такої стратегії в Україні гарантує делегування владних повноважень у сфері освіти, що не дозволить державі сконцентрувати всі управлінські повноваження на верхніх щаблях та дозволить стимулювати процеси децентралізації здійснення владних повноважень. На університетському ж рівні така освітня політика держави забезпечить сприятливі умови для їх автономії.

Література

1. Проект Національної стратегії розвитку освіти в Україні на 2012-2021 роки [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.mon.gov.ua/index.php/ua/zvyazki-z-gromadskisty-ua-zmi/gromadske-obgovorennya/4710>.
2. Указ Президента України від 17 квітня 2002 року № 347/2002 «Про затвердження Національної доктрини розвитку освіти» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.Zakon.rada.gov.ua>.
3. Проект Закону України «Про саморегулюючі організації» (реєстраційний номер № 4841–1 від 10.09.2009 р [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.rada.gov.ua>.
4. Захарія С. Сравнительный обзор некоторых фундаментальных аспектов методов управления университетами, принятых в странах Европы [Электронный ресурс] / С.Захария. – Режим доступа : URL : <http://technical.bmstu.ru/istoch/upr/ZAHARIA.HTM> . – Название с экрана.
5. Barbu L. Managementul calității în învățământul [Resursă electronică] / L. Barbu. – Calea de acces : URL : http://bibliotecascolara.ro/Liliana_Barbu/Managementul_calitatii_Barbu_Liliana.pdf . – Numele ecranului.
6. Pentru modificarea anexei nr. 1 la Ordinul ministrului educației, cercetării, tineretului și sportului nr. 5.644/2012 privind unele măsuri de organizare și funcționare a Consiliului Național de Atestare a Titlurilor, Diplomelor și Certificatelor Universitare [Resursă electronică] : ordin nr. 6.573 din 20 decembrie 2012. – Calea de acces : URL : [http://www.lege-online.ro/lr-ORDIN-6573-2012-\(144238\).html](http://www.lege-online.ro/lr-ORDIN-6573-2012-(144238).html) . – Numele ecranului.
7. Starea finanțării învățământului superior și măsurile de optimizare ce se impun [Resursă electronică] : raport public anual – 2012 / CNFIS. – Calea de acces: URL: <http://www.cnfis.ro/wp-content/uploads/2013/04/Raport%20CNFIS%202012%20-%20Starea%20finantarii%20invatamantului%20superior.pdf> . – Numele ecranului.
8. Florea S. Higher education in Romania / S. Florea, P. J. Wells. – Bucharest : UNESCO European Centre for Higher Education, 2011. – 221 p.
9. Statutul Alianței Naționale a Organizațiilor Studentești din România [Resursă electronică]. – Calea de acces : URL : <http://www.anosr.ro/despre-noi/statut-anosr/> . – Numele ecranului.
10. Consiliul Minoritatilor Naționale [Resursă electronică]. – Calea de acces : URL : http://www.dri.gov.ro/index.html?page=consiliu_min . – Numele ecranului.

Мариуц И.А.

Роль консультативных органов в системе управления университетским образованием Румынии в процессе децентрализации

В статье представлен опыт Румынии, как страны-члена ЕС с 2007 г. и участника Болонского процесса с 1999 г., в создании и развитии консультативных органов в системе управления образованием в условиях ее децентрализации. Рассматриваются подходы к делегированию управленческих полномочий органам образования и науки на общегосударственном уровне. В соответствии с Национальной доктриной развития образования, где предлагается переход к децентрализованной системе управления образованием, автор подчеркивает актуальность использования имеющегося примера соседнего государства при учреждении совещательных органов, например, при Министерстве образования и науки Украины. В статье характеризуется структура консультативных органов, влияющих на осуществление управленческих полномочий и особенностей их функционирования, место в системе образовательного менеджмента на государственном уровне.

Ключевые слова: управление образованием, децентрализация, консультативные органы, интеграция в европейское образовательное пространство, университетская автономия.

Mariuts I.

The role of advisory bodies in management of Romanian university education system in decentralization process

The paper presents an experience of Romania, as a member of the EU from 2007 and by the Bologna Process since 1999, in establishing and development of advisory, consultative bodies in educational system in general and higher education in particular. The division approaches of educational management at the national level are analyzed. According to the National Doctrine of Education Development, that offers a transition to decentralized education management system author emphasizes the relevance of using the existing example of neighboring states in setting up advisory bodies for Ministry of Education and science of Ukraine. Such opportunity is presented in the article, which characterized the structure of advisory, consultative bodies that affect the exercise of authority and their specific function, place in the educational management at the state level. Implementation of this strategy will provide the delegation of authority in education that does not allow the state to concentrate management powers on the upper levels and will encourage the decentralization exercise of authority. At the university level, the same state educational policy will provide favorable conditions for autonomy. The influence of NGOs, professional associations and representatives of national minorities in the

decision making process in education is determined. The task of clearly defining functions of consulting, advisory bodies, based on an analysis of issues of educational policy, based on an analysis of the current situation, the role and place of consultative, advisory bodies in the system of higher education in Romania, have been put forward. Conditions that ensure the effective implementation of the Bologna process towards European integration were analyzed in previous studies. These conditions include decentralization in educational management, its legislative and legal support, improvement funding mechanisms and institutional reforms. The possibilities and prospects for effective use of positive experience of theory and practice of Romanian university education in reforming of Ukrainian university education were defined.

Key words: education management, decentralization, advisory bodies, integration into European educational space, university autonomy.

Подано до редакції 25.11.2014.

Рекомендовано до друку канд.пед.наук, доц. Автомоновим П.П.

УДК 371 (477.85) (09)

© 2014

Марчук М.В.

ІДЕЇ СУСПІЛЬНОЇ ОПІКИ ТА ВИХОВАННЯ ДІТЕЙ У СПАДЩИНІ БУКОВИНСЬКИХ ПЕДАГОГІВ КІНЦЯ ХІХ – ПЕРШОЇ ТРЕТИНИ ХХ СТОЛІТЬ

Стаття присвячена розглядові поглядів українських освітян Буковини кінця ХІХ – першої третини ХХ століття на проблеми суспільної опіки, виховання й освіти дітей та молоді. Педагоги (І.Герасимович, І.Карбулицький, О.Попович та ін.) у своїх статтях підкресливали взаємозв'язок сімейного й суспільного виховання; важливість підтримки та турботи про дітей як найбільш незахищеної категорії населення; розробляли проекти удосконалення діяльності державних та громадських освітньо-виховних закладів (шкіл, бурс).

Ключові слова: опіка, піклування, діти-сироти, сімейне і суспільне виховання, історичні обставини.

Постановка проблеми у загальному вигляді... Суспільні виклики ХХІ століття актуалізують питання реформування й модернізації вітчизняної системи суспільної опіки та виховання дітей. Йдеться, перш за все, про те, що за наявності розробленої нормативно-правової бази захисту дитинства, уваги держави до питань попередження соціального сирітства, профілактики проявів девіантної поведінки у дитячому і молодіжному середовищі, все ж окремі негативні тенденції продовжують зберігатися, а теоретичні розробки концепції суспільного виховання різних категорій дітей і підлітків напрацьовуються й апробуються досить повільно. Разом із тим, опіка над дітьми в історії Української держави була однією із найважливіших суспільних функцій. Історико-педагогічні дослідження свідчать, що культурі українців завжди були притаманні традиції гуманного, бережливого ставлення до найбільш незахищених категорій співгромадян, особливе місце серед яких займали діти-сироти, позбавлені батьківського піклування, діти з особливими потребами.

В Україні ХІХ – початку ХХ століть існувала система громадського забезпечення й утримання різних груп дітей та підлітків, а відомі освітяни (Б.Грінченко, К.Ушинський, Т.Шевченко, С.Русова та ін.) зверталися до питань їх соціального розвитку, суспільної підтримки й виховання. Буковина, яка в силу історичних обставин, у ці роки була складовою спочатку Австро-Угорщини, а згодом Румунії, накопичила певний теоретико-практичний досвід виховання й опіки дітей, а у спадщині українських педагогів цього періоду містяться вартісні ідеї щодо удосконалення громадської підтримки і піклування стосовно юних громадян. Їх аналіз дасть змогу творчо використати напрацювання освітян краю з огляду на спільні та відмінні риси функціонування українського суспільства у ХХ столітті.

Аналіз останніх досліджень і публікацій, в яких започатковано розв'язання даної проблеми... Означена проблема має комплексний характер, тому для її аналізу необхідно залучити комплекс педагогічних, психологічних, історико-педагогічних та соціально-педагогічних досліджень вітчизняних науковців. Зокрема, освітньо-виховна діяльність суспільних інституцій і приватних осіб, у тому числі й щодо утримання і виховання дітей-сиріт досліджується Л.Березівською, Л.Вовк, Н.Дем'яненко, Т.Завгородньою, В.Федяєвою та ін. Проблеми дітей-сиріт в сучасній Україні та шляхи її вирішення стали предметом досліджень Г.Бевз, О.Безпалько, Л.Волинець, І.Зверєвої, А.Капської, Н.Комарової, І.Пеші та ін. У контексті вивчення проблеми особливе місце займають історико-педагогічні розвідки, присвячені аналізу теорії та практики опіки і виховання дітей, позбавлених батьківського піклування, науковців Р.Волянюк, І.Голубочки, Т.Завгородньої, О.Карпенко, І.Комар, Р.Новгородського, І.Плугатор, Л.Штефан, Л.Фуштей, Т.Янченко та ін.

Для розуміння історичного та історико-педагогічного підґрунтя досліджуваної проблеми важливим є залучення комплексу наукових розробок історії освіти і педагогічної думки на Буковині. Йдеться про праці Л.Кобилянської, І.Ковальчук, О.Пенішкевич, І.Петрюк, Л.Платаш, І.Руснака, Л.Тимчук, І.Червінської, Т.Шоліної. Разом із тим, учені, аналізуючи становлення і розвиток української освіти в краї у різні історичні періоди, педагогічні погляди відомих освітян і учителів, розглядали питання суспільної, сімейної та громадської опіки знедолених категорій дітей та підлітків, думки щодо її реформування, висловлені знаними педагогами Буковини, лише побіжно. Ідеї піклування, виховання й утримання дітей-сиріт у опікунсько-виховних установах, взаємозв'язок родинного і суспільного виховання, що містяться